

Eva Kotarbová

Miluje literaturu, divadlo, anglickou historii, cestování, studuje angličtinu a italštinu. EVA KOTARBOVÁ, ostravská básnířka a novinářka říká, že poznáváním nových míst a kultury si rozšiřujeme možnost vidět svět jinýma očima. Navenek plná energie, uvnitř tichá tvůrkyně.

Proč a kdy jste založila web Halo, Ostrava!?

Dobrá otázka. Málem jsem už zapoměla, kdy to vlastně bylo, takže jsem se koukla na nejstarší stránky a zjistila, že první zprávy a rozhovory jsou z roku 2007. Ovšem ještě předtím jsem spravovala webové stránky, které měly být pouze o mé maličkosti a literární tvorbě. K těm mě vyprovokovala dcera, protože už v 16 letech zvládla tvorbu vlastního webu, který byl zaměřený na krasobruslení. Takže jsem si řekla, že musím jít s dobou, naučit se vytvářet webové stránky a věnovat se jejich administraci. Pak jsem si uvědomila, že to chce ještě něco více. Věděla jsem, že řada mých známých - především starších spisovatelů, výtvarníků a jiných zajímavých lidí, svoje weby nemá, neumí je udělat, takže jsem jim nabídla, aby se zdarma prezentovali na webových stránkách, které jsem nazvala Halo, Ostrava! Začali mi posílat příspěvky a já se tak vlastně stala šéfredaktorkou „webového časopisu“ s tím, že mám právo na výběr zveřejňovaných textů.

Víte, že si Vás spousta lidí pamatuje také z televizní obrazovky?

Ale to je už hodně dávno. (smích) Pravda je, že jsem od roku 1978 do roku 2007 většinou pracovala jako novinářka v denním tisku a televizním zpravodajství. Proto část článků na mém webu tvoří běžné zprávičky, k nimž čerpám informace z tiskových zpráv a vlastních poznatků. Jsem ráda, že je tam také řada recenzí, rozhovorů, medailonů, poznámek a reportáží, mých a dalších autorů, které se nemohly objevit v tištěné podobě a vztahují se někdy i k tvůrcům, jež jsou pozapomenuti, což je, myslím, škoda.

A bývá to velmi zajímavé čtení...

To mě těší. Jedním z důvodů, proč vznikl tento web, byl i můj odchod do důchodu, když jsem ukončila zaměstnanecký poměr u Úřadu městského obvodu Moravská Ostrava a Přívoz. Téměř deset let jsem byla redaktorkou zpravodaje Centrum, fotografkou a zároveň tiskovou mluvčí. Byla to zajímavá doba, kdy jsem mimo jiné nahlédla do světa politiků, což byla moje další „vysoká škola“. Po odchodu do důchodu jsem měla najednou dostatek volného času, který jsem chtěla něčím vyplnit, to mi web umožnil.

Tomu rozumím, člověk si nemůže pomoci, stále se chce projevovat novinářsky.

Samozřejmě, publikovala jsem a publikuji i jinde.

Neunavuje Vás nepřetržitě monitorování společenského a kulturního dění v metropoli? Co Vás hlavně motivuje?

Nenechám se unavit. Jsem sama sobě pánem. Zařazuji informace, které mne zaujmou, nebo přijmu příspěvky, které by podle mne měly zůstat v archivu webu a tím jaksí přetrvat v čase. Nemám koncepci zaznamenat každou velkou událost, která se odehrává v Ostravě a jejím okolí. Mozaika se skládá ze střípků. Přeji si, aby ty moje webové „částičky“ vytvářely kousek obrazu minulosti směřující do současnosti.

Procestovala jste „půl světa“. Co Vás drží v Ostravě?

Jejda, půlku světa... Opravdu bych ji chtěla procestovat. Už na to nemám moc času, ale vážně... Zatím jsem byla tu i onde v Evropě. Protože jsem z generace, která neměla do roku 1989 velké šance dostat se za hranice tehdejšího socialistického tábora, snažila jsem se po Sametové revoluci několikrát v roce cestovat na evropský jih, sever a západ. Přitom jsem si uvědomila, že bych mohla žít na dvou místech Evropy. V Londýně a černohorské Budvě. Zůstávám ale v Ostravě, protože můj život k tomu stavu vždy směřoval. Od malička jsem k svému rodnému městu vzhlížela s obdivem.

Někteří lidé se mi proto i smáli a nechápali. Vždyť nám tady často na nos padaly saze, životní prostředí bylo horší.

A Vy jste se na své město dívala romantickýma očima, že je to tak?

Naučili mě to prarodiče a rodiče, kteří byli hrdí Ostravané. Dědeček pracoval 40 let u vítkovické vysoké pece a pro mne byl hrdina. V roce 1947 dostal ministerské vyznamenání. Tatínek byl jeřábík, pak úředník ve válcovně. Oba měli svou práci velmi rádi. Často o ní vyprávěli. Jako dítě jsem slyšela zpívat na dvorku sousedy horníky, někteří hráli na harmoniku. Připadali mi zvláštní. Vyprávěli si o důlních nehodách, závalech, smrti... Představovala jsem si, jaké to asi na šachtě je. Moje fantazie pracovala na plné obrátky. To vše mě poznamenalo, naši osobnost z velké části formuje dětství. Jeho stopy nevymažeš, proto je Ostrava pro mne přirozeným prostředím pro setrvání, které podnítilo i vznik mé druhé básnické sbírky Kameny, či se promítlo do pozdější knížky Siluety. Patrně je za jiné už nevyměním. I když... člověk míní, ale...

Osud mění?

Město se mění. Dnes je kulturní metropolí, která má sice mnoho chyb, ale je tu hodně nového k vidění, nenudím se. A pak, ujedete pár kilometrů a člověk je v Beskydech, kde si oči i duše odpočinou od všeho městského.

Existuje místo, které jste navštívila a na které nikdy nezapomenete?

Už jsem to říkala - Londýn. Nabízí tolik muzeí, galerií, historických památek a úžasnou moderní architekturu. Je pro mne symbolem nekonečného poznávání, a to mám ráda. Druhým místem, myslím provždy „usídleným“ v mé paměti, je Budva a její okolí. Úžasná pláž, moře, možnosti dlouhých procházek, při nichž vás hladí písek, vánek, slunce, místa, kde brzdíte mozek a zrychlují se city, pocity, srdce.

Kam se chystáte v nejbližší době?

Čeká mě opět Budva. A v kufru povezu i svou poslední básnickou sbírku Černoorské sluncebrání. Pár básní v ní je přeloženo do srbštiny. Myslím, že se s ní příležitostně pochlubím. V létě také pojedu do Irska. Nikdy jsem tam nebyla. Těším se na zemi, kterou si zatím představuji jako Skotsko s nádhernou panenskou přírodou. Uvidím, čím mě překvapí. Zatím znám Irsko ze zeměpisných filmů a vím, že se tam narodili skvělí spisovatelé jako například Oskar Wilde, George Bernard Shaw nebo James Joyce. Zase to bude jeden střípek poznání, protože během 14 dní bude všechno prožité tam jen takové oťukávání.

A plány na další cesty?

Chtěla bych lépe poznat Švédsko, Norsko a Finsko. I Čína mě láká a Srí Lanka. Snad... někdy.

Každý den má začátek a konec. Je mezi nimi dost času pro fantazii?

Někdy ano, někdy ne. Vnímám fantazii i jako improvizaci při vaření, což se v mém případě stává často. Osvědčených receptů se moc nedržím. Mám ráda překvapení i u plotny.

Patříte k básnířkám tvořícím v dobách duševních propadů, nebo naopak potřebujete pro psaní radost a pozitivní energii?

Myslím, že většina mých veršů vznikla ve stavu uvolnění, očekávání i radosti. Pokud mě postihne nepohoda, mlčím, nepíšu. To ovšem neznamená, že se v mých básních později neobjeví problém, smutek, duševní propast.

Ubývá, nebo roste počet žen v literatuře?

Přestože jsem kdysi dávno vystudovala obor matematika a zeměpis na Pedagogické fakultě v Ostravě, nedokážu spočítat, zdali roste počet spisovatelek. Patrně ano, s větší seberealizací žen, jejich vzdělaností a emancipací k tomu asi dlouhodobě dochází.

Vaše dcera se vydala jiným směrem. Mrzí Vás to?

V podstatě ne. Možná mohla být operní pěvkyní, výtvarnicí, ale nakonec si ke studiu zvolila obor management a informatika. Má zaměstnání, které ji baví. To je důležité. Je třeba, aby člověk dělal to, co ho v určitém období života těší. U mne to bylo jiné. Matematika a zeměpis mi byly k studiu přiděleny. Chtěla jsem vyučovat český jazyk a literaturu spolu s historií, ale směrná čísla určující v roce 1967 počet studentů v jednotlivých oborech na pedagogické fakultě ovlivnila na pár let podstatně můj život. Později jsem rok učila matematiku a zeměpis na Základní škole V. Nezvala v Havířově.

Vy a kantorka matematiky?

Dokonce mě to bavilo. Ovšem na jazyk český a literaturu jsem nezapomněla. Obor jsem vystudovala externě v době, kdy jsem pracovala v Ostravském večerníku.

Jak se dal Váš zájem o literaturu do pohybu? Neprobouzí se taková vášeň už v raném věku, kdy se mladí básníci ještě utápějí v slzách nešťastných lásek a ve zmaru bytí?

Určitě jsem se neutápěla v slzách z nešťastných lásek a zmaru. V dospívání jsem prožila mnoho krásného, i když některé vztahy nepřetrvaly, přiměly mě k veršování. Zájem o literaturu ale ve mně probudila vlastně maminka, která moc ráda přednášela Erbenovy básně, a já se někdy při její recitaci, coby dítě předškolního věku, tak trochu bála. Byl to dobrý strach probouzející fantazii. Před spaním jsem si pak vymýšlela různé příběhy, které byly pokračováním toho, co jsem předtím slyšela. Maminka ve mně také vzbudila zájem o film a divadelní umění. Každé představení, které s tatínkem zhlédli v ostravských divadlech, mi musela na přání vyprávět. Do všech detailů včetně popisu scény a kostýmů. Podobné to bylo po jejich příchodu z kina. Podporovala i moji zálibu ve čtení. Předala mi také svou touhu po poznání cizích zemí a obdiv k nejrůznějším cestovatelům a objevitelům neznámých koutů světa. Knihy Jiřího Hanzelky a Miroslava Zikmunda byly u nás velmi obdivovány. Proto mě později bavilo i to poněkud neplánované studium zeměpisu. (smích)

Byl ještě někdo, kdo měl velký vliv na Vaše vnímání literatury?

O mnoho let později profesor Miroslav Etzler – můj třídní učitel na gymnáziu ve Vítkovicích. Nasměroval mě k francouzským prokletým básníkům, a to byl další podnět k pokusům vyjádřit své vnímání světa v básničce. Ovlivnili mě i talentovaní spolužáci, kteří začali pod dohledem pedagogů vydávat školní časopis Fčela, to byla tehdy věc velmi neobvyklá.

Co považujete za nejzajímavější na současné tvorbě? Sledujete začínající kolegy?

Pozoruhodné je to, že autoři mají neomezené možnosti k vydávání svých knih, ať v tištěné či digitální podobě. Nikdo je neomezuje. Z toho plyne, že je tvorba velmi různorodá tematicky a také kvalitativně. Někdy je na škodu, že mnoho nejen prvotin neprojde před vydáním několikerým odborným lektorským posouzením. Zkušený lektor nebo redaktor může pomoci třeba s výběrem či vhodným řazením básní, a tím posunout básnickou sbírku kvalitativně o trochu výše. Poznává také epigony.

Sledujete začínající kolegy?

Dnes vychází tolik knih, že se těžko sledují kolegové. Osobně v tom sledování nemám žádný systém. Někdy si půjčím v knihovně knížky nominované na ceny Magnesia Litera. V dalším roce na tohle nemám čas a novinky čtu jen podle doporučení dobrých známých i těch, kteří se literaturou zabývají jako literární vědci.

Co říká literatura o tom, jak vypadá svět dnes?

Věřím, že literatura vypovídá o složitostech i krásách dnešního světa, stejně jako to dělala díky autorům před sto, dvěma sty lety i daleko dříve.

A co říká Eva Kotarbová?

Snad si moc nefandím, když řeknu, že určitým způsobem dělám totéž. Ponechám na kritikách, aby zhodnotili, jak zdařile.

Zmíněná knížka Černohorské sluncebrání Vám vyšla na podzim roku 2017. Přiznám se, přečetla jsem ji jedním dechem. Chystáte další?

Na další knížku myslím, chtěla bych dát dohromady výbor ze svých veršů, jež se vztahují k Ostravě – té staré i k městu současnosti. A pak... V počítači uchovávám povídky, které jsem napsala v průběhu několika let. Možná dostanu odvahu k jejich zveřejnění.

Čím Vás lze zaručeně potěšit?

Určitě mě potěší, když mi někdo sdělí, že četl mou sbírku jedním dechem, jako jste to řekla Vy. Mám pak pocit, že s někým souzním a toho není nikdy dost. Zaručeně mě také potěší kytice, kterou mi přinese manžel, nebo telefonát dcery, která teď žije v Praze a zdá se, že jednou z ní bude Pražanka, Evropanka nebo Světoobčanka, která má domov všude.

Co Vám naopak v současné době vadí?

Vždy mi vadila lež ve vztazích mezi lidmi, politická protekce, korupce, netolerance k názorům druhého, neochota pomoci slabšímu, nadřazený postoj jednoho člověka nad druhým, rozpad klasické rodiny s těsnými mezigeneračními vztahy.

Nezdá se Vám, že věci, které bereme hodně vážně, stále ubývá?

Možná, že někde na Zemi něco z těch naznačených věcí ubývá a jinde přibývá. Tady je třeba méně národní hrdosti, ochoty sdílet s někým svůj život, mít více dětí, touhy po mateřství. Otázkou ovšem je, zdali tomu tak už v historii někdy nebylo. Myslím, že je tu jakýsi koloběh. Pak přijde nějaký podnět a s ním i změna společenských a osobních vztahů. Někdy k horšímu a jindy k lepšímu. Z hlediska délky jednoho lidského života, toho mého, těžko dělat definitivní závěr.

Odkud čerpáte svou záviděníhodnou energii?

Patrně je dědičná. Mám ji asi po babičce. Byla sirotek, do školy téměř nechodila, ale dokázala porodit a dobře vychovat pět dětí, které se v životě neztratily. Zatím mi slouží zdraví, takže tu energii mám. Nabíjí mě ale také téměř každodenní setkávání se zajímavými lidmi, pravidelná turistika, při níž často mávám z Lysé hory, dále touha učit se stále něco nového a také pocit, že mám domov, který tvořím nejen já. Ten bych asi měla jmenovat na prvním místě.

Eva Kotarbová se narodila v Ostravě-Vítkovicích, studovala na Pedagogické fakultě v Ostravě, postupně působila jako učitelka, knihovnice, novinářka, redaktorka České televize Ostrava, tisková mluvčí, redaktorka a fotografka zpravodaje Centrum městského obvodu Moravská Ostrava a Přívoz (1997–2007).

Nyní volná novinářka, žije a pracuje v Ostravě-Hrabůvce. Za svou básnickou tvorbu získala ceny v celostátních literárních soutěžích Generace, Literární mládí severní Moravy. Za novinové články byla oceněna v soutěžích Syndikátu novinářů České republiky. V současnosti je členkou kontrolní skupiny regionální rady Syndikátu novinářů Moravskoslezského a Olomouckého kraje i výboru městské organizace Senioři České republiky. Rediguje Zpravodaj MO SČR, provozuje webové stránky Halo, Ostrava!

Výběr z bibliografie

- Podkůvky, Ostrava 1979
- Kameny, Ostrava 1981
- Zapomenuté věty, Karviná 1992
- Siluety, Ostrava 2009
- Spoluhlasom/Spoluhlasem (česko-slovenská

antologie), Žilina 2014

- Marné levitace, Ostrava 2015
- Černohorské sluncebrání, Ostrava 2017

Marie Václavková

Rozhovor vyšel v časopisu magazínu 65+ (Ostrava, září 2018, vydavatel městský obvod Moravská Ostrava a Přívoz)